

Beethovenova

Sedmá

21. 2. 2019, 19 hodin

Dům kultury města Ostravy

|| | | | | janáčkova

| | | | | filharmonie

| | | | | ostrava

OSTRAVA!!!

program:

Mieczysław Weinberg

Rapsodie na moldavská témata 17'
pro velký orchestr op. 47/1

Dmitrij Dmitrijevič Šostakovič

Koncert pro violoncello a orchestr č. 2 g moll op. 128 32'
Largo
Allegretto (attacca)
Allegretto

/přestávka/

Ludwig van Beethoven

Symfonie č. 7 A dur op. 92 38'
Poco sostenuto. Vivace
Allegretto
Presto
Allegro con brio

účinkuje:

Danjulo Ishizaka – violoncello
Janáčkova filharmonie Ostrava
Daniel Raiskin – dirigent

Moldavsko je vnitrozemský stát mezi Rumunskem a Ukrajinou. Jeho dějiny sahají až do starověku, kdy bylo římskou provincií Dácie. V minulém století bylo jednou z částí SSSR, v roce 1991 vyhlásilo nezávislost a stalo se samostatnou republikou. Moldavané, náboženským vyznáním pravoslavní, si zachovávají jako svou úřední řeč moldavštinu. K nejstarším dochovaným literárním památkám v církevní slovanštině z 9. století se později přiřadila vokální a instrumentální hudba pěstovaná v kláštřech, na panovníckých dvorech a v domech bohatých měšťanů. Nepomíjivou krásu této hudby využil polsko-rusko-židovský skladatel **Mieczysław Weinberg** (8. 12. 1919, Varšava – 26. 2. 1996, Moskva) byl synem hudebníka; v roce 1939 ukončil studium klavíru na Konzervatoři ve Varšavě, odkud však musel uprchnout před německými vojsky do Minsku, kde studoval kompozici u Vasilije Andrejeviče Zolotarjeva (1873–1964), autora orchestrální Moldavské suity, kterou možná podnítl Weinberga ke skladbě s toutéž tematikou. Několik dní po dokončení studií v roce 1941 utíkal Weinberg (ve svém životě již podruhé) před vpádem hitlerovských hord do tehdejšího SSSR. Odcestoval do Taškentu, kde byl zaměstnán v tamní opeře. V roce 1943 poslal svou první symfonii Dmitriji Šostakovičovi, který ho pozval do Moskvy, kde pak jako „svobodně tvořící umělec“ působil až do své smrti. Byl zatčen za propagaci myšlenky zřídit na Krymu židovskou republiku. Šostakovič, který se stal jeho přítelem a obhájcem, napsal více než odvážný dopis se žádostí o jeho propuštění, které se úspěšně uskutečnilo v době, kdy se po Stalinově smrti zmírnil politický teror.

Přátelství se Šostakovičem bylo pro Weinberga prospěšné, dával mu každou svou novou skladbu k posouzení. Jeho Rapsodie na moldavská témata op. 47/1 pro velký orchestr je šostakovičovsky přístupná pro posluchače. Má volnou formu rapsodie, v níž Weinberg cituje moldavská témata a zachovává lidový charakter hudby s průzračnou tonalitou, synkopickým rytmem, bohatou ornamentikou a cifrováním, jak se to objeví hned v prvním čtyřtaktí smyčkových nástrojů a návazně v sólovém hoboji. Rapsodii na moldavská témata poprvé provedl dirigent Aleksandr Vasiljevič Gauk na koncertě v Moskvě 30. listopadu 1949.

Dmitrij Dmitrijevič Šostakovič (25. 9. 1906, Petrohrad – 9. 8. 1975, Moskva) hledal vždy svou vlastní cestu i za cenu nepochopení ve svém okolí. Na sjezdu sovětských skladatelů v roce 1936 byla jeho tvorba prohlášena za formalistickou. Stejně neprávem mu kritika vytýkala, že vedle radostných tónů se ozve často hluboký, až rezignující smutek. Dnes již nikdo nepochybuje o tom, že právě tyto protiklady tvoří obrovskou hloubku Šostakovičova díla jako obrazu života v plné jeho šíři vyjádřeného v podstatě jednoduchými, ale velmi působivými hudebními prostředky. I když udělal někdy ústupky co do lidovosti a přístupnosti, nikdy se slepě nepodřídil Ždanovovým reformám v duchu socialistického realismu. Nedal se znechutit zdrcujícím článkem v moskevských novinách s nadpisem „Chaos místo hudby“, zůstal vždy tím „jurodivým bláznem“ s bystrým analytickým pohledem plným satiry a sarkasmu zdůrazňujícím „neúprosný soud nad nelidskostí, ná-

silím a lží“. Nevyhýbal se ani pikantním historkám z někdejšího Sovětského svazu, jak čteme v knize vydané v Praze v roce 2005 s názvem „Svědectví. Paměti Dmitrije Šostakoviče, zaznamenal Solomon Volkov“. Dočteme se tam i o „velkém vůdci a učiteli“ Stalinovi a jeho způsobu výběru prvního tajemníka Svazu sovětských skladatelů. Dal si předložit fotografie všech kandidátů na stůl a po chvíli uvažování ukázal na portrét Tichona Chrennikova a řekl: „Tenhle“. Chrennikov byl bezměrně oddaným Stalinovým přísluhovačem.

Dmitrij Šostakovič, profesor kompozice na konzervatořích v Leningradu a Moskvě, nositel těch nejvyšších vyznamenání z evropských států i ze zámoří. V celkovém počtu jeho 147 opusovaných skladeb tvoří početnou skupinu komorní a symfonická hudba, významná jsou však díla pro sólové nástroje a orchestr. Po dvou klavírních a jednom houslovém koncertě z roku 1948 (druhý napsal v roce 1967) je První violoncellový koncert Es dur op. 107 pokračováním plánu napsat díla tohoto žánru pro různé nástroje. Druhý violoncellový koncert g moll op. 126 měl premiéru v den Šostakovičových 60. narozenin, tj. 25. září 1966 a je, rovněž jako ten První věnován Mstislavu Rostropovičovi. Autor v něm použil stejně prostou, až průzračnou fakturu, zřejmě se snahou opět dokázat navzdory všem složitým skladatelským postupům moderních směrů, že i zcela jednoduchými tradičními prostředky lze dosáhnout velkého účinku. Koncert má sice třívětou stavbu, ale s netradičním uspořádáním – po první pomalé větě následují dvě rychlé. V celém díle pulsuje jednotící tempo označené met-

ronomickým údajem 100 (v 1. větě Largo čtvrtka = 100, v obou dalších větách Allegretto půlka = 100). První větu uvádí samotné violoncello meditativním tématem začínajícím dvoutaktím se sestupnou sekundou, které pokračuje jako dialog mezi sólistou a orchestrem. Toto téma zazní i v jiné zajímavé podobě ve staccatových akordech v orchestru s dlouhým basovým D ve violoncellu, z něhož se rozvinou figurace v šestnáctinových pasážích ozývající se potom i v orchestru. Allegretto druhé věty buduje hlavně na rytmickém staccatovém motivu oživeném glissandy směrem nahoru a dolů. Třetí věta, rovněž allegrettová, má fanfárový charakter ve fortissimu s příznačnými triolovými skupinkami. Po 32 taktech orchestru totéž přednáší samotné violoncello ve stejné dynamice i agogice, rozšířením smyků však zklidňuje výraz a spojí se s orchestrem ve zpěvné melodii v širokých triolách, které organicky a logicky přecházejí do houpavého 6/8 taktu.

Ludwig van Beethoven (křtěn 17. 12. 1770, Bonn – 26. 3. 1827, Vídeň) získal právem mnoho působivých přídomek – hudební titán, ohnivý Bůh nebo vítězný Prométheus. Hudebnímu klasicismu dal konečnou trvalou platnost a podobu, všeobecně uznávanou velikost a důraznou pompéznost. Osobním heroismem a mravní silou překonal vlastní životní trýzeň a zanechal dědictví, z něhož lidstvo čerpá potěšení a nachází cestu k radosti. Překonal rány osudu, který jej připravil o sluch – bylo mu tenkrát 32 let, když jako trpící člověk se s vědomím rychle postupující hluchoty vyjádřil: „Není mně možno říci lidem: Mluvte hlasitěji, křičte

na mne, vždyť já jsem přece hluchý!“ Přesto však po dlouhé době bojů a zápolení dal lidem pocit radosti a zdatu, aby se každý mohl zmocnit života v té radostné podobě, aby každý mohl milovat přírodu, oblaka, květiny i stromy, vše, co je krásné kolem nás.

Z celkového počtu 9 symfonií je to Sedmá symfonie A dur op. 92, která je přímo symbolem období, v němž Beethoven našel po nepředstavitelně těžkých zápasech duševní vyrovnanost. Ve svých poznámkách píše: „Nemůžeš žít pro sebe, ale jen pro druhé, pro tebe už není jiné štěstí než umění. Ach Bože, dej mi sílu, abych zvítězil sám nad sebou!“ Beethoven zvítězil Sedmou symfonií komponovanou v letech 1812–13, kterou Richard Wagner nazval „Apotheosou tance“ a německý filosof Friedrich Nietzsche v ní našel smysl dionýsovského tanečního veselí.

Když guberniální rada, štýrskohradecký právník Joseph Ritter von Varena požádal Beethovena o novou symfonii na dobročinný koncert, obdržel od skladatele dopis datovaný 8. květnem 1812: „Pro nastávající akademii pro ctihodné voršilký slibují Vám okamžitě úplně novou symfonii“. S obrovským úspěchem se 8. prosince 1813 uskutečnilo první provedení v aule vídeňské univerzity zároveň s Beethovenovou válečnou symfonií „Vítězství Wellingtonovo“ op. 91 se závěrečným efektem hřmějících bubnů a kanonádou. Anton Schindler, první významný životopisec Beethovenův tehdy napsal: „Tento koncert je právem jednou z nejdůležitějších okolností Mistra života, kdy všechny dosud odmítavé hlasy, s výjimkou několika odborníků, se konečně sjednotily v názoru, že Beethoven je hoden vavříků.“

Sedmá symfonie A dur, věnovaná říšskému hraběti Mořici Friesovi, je vpravdě hudbou jásavé radosti a štěstí. Vstupní částí symfonie je dlouhý meditativní chorální úvod začínající dechovými nástroji v pomalém tempu (*Poco sostenuto*), ale pak se již ozve ve flétně a hoboji, ve fagotu a lesních rozích výrazný tečkovaný rytmus, jakási obdoba veselého křepelčího volání „pět peněz“ (*Vivace*), zpočátku nesměle v tiché pianové dynamice, později však vyrůstající do závažnosti hlavního tématu první věty. Druhá věta (*Allegretto*) v ztemnělých barvách spodních smyčcových nástrojů viol, violoncell a kontrabasů, nazývaná někdejšími muzikology „prostým drahokamem“ a nejkrásnější částí symfonie, probíhá v posmutnělém pochodovém rytmu. Když hlavní téma převezmou o oktávu výš druhé housle, zpívají violy a violoncella protimelodii až romantického rázu. Třetí věta (*Presto*) má dovádivě taneční melodii zdůrazněnou již v počátečních dvou taktech lidově znějícími přírazy. Čtvrtá věta (*Allegro con brio*) přivádí již úvodním tanečním tématem k vrcholu celou Beethovenovu spontánnost nespoutané radosti a životního elánu strhujícím výrazem, o němž sám Beethoven řekl: „Já jsem Bakchus, který lisuje lahodné víno pro lidstvo. To já dávám lidem božské šílenství ducha!“

Ivan Měrka

Brzy po obdržení prvních cen v soutěži ARD a Grand Prix Emanuela Feuermanna se **Danjulo Ishizaka** zařadil mezi mezinárodně nejuznávanější violoncellisty své generace. Je „...skutečnou

hudební osobností, fenomenální v potenciálu techniky své hry“ (Süddeutsche Zeitung), „velkolepý, brilantní a velmi expresivní“ (FAZ), „zpívá na violoncello..., vyjadřuje emoce, hluboce hudební a hluboce lidské „ (Süddeutsche Zeitung), „...jeho výkon byl podmanivý a vysoce poetický“ (Guardian).

Narodil se v Bonnu do německo-japonské rodiny. Na violoncello začal hrát ve čtyřech letech. Zásadní vliv na jeho umělecký i osobnostní růst měl Boris Pergamenschikov, jeho pedagog na Hanns Eisler Academy of Music v Berlíně od roku 1998 do roku 2004. Později zde pokračoval ve studiu u Tabey Zimmermann. Silně jej také ovlivnili Bernhard Greenhouse, Michal Denhoff, György Kurtág, Menahem Pressler a spolupráce s Amadeus Quartetem.

V řadě cen získaných na mezinárodních soutěžích stojí za pozornost především první cena z renomované mezinárodní soutěže ARD v Mnichově, které předcházela vítězství např. v Mezinárodní soutěži Gaspara Cassada ve Španělsku či v Mezinárodní soutěži Witolda Lutoslawského ve Varšavě. Je rovněž vítězem Grand Prix Emanuela Feuermanna v Berlíně, pořádané pod patronátem Daniela Barenboima.

První koncerty v 17 letech ho přivedly do Berlin Philharmonic Hall. V roce 2003 debutoval v Musikverein ve Vídni, v roce 2004 v Suntory Hall v Tokiu, v roce 2006 v Carnegie Hall v New Yorku, v roce 2008 Royal Albert Hall v Londýně a tamtéž v roce 2010 v Royal Festival Hall.

Úzce spolupracoval se Mstislavem Rostropovičem. Tato legenda violoncella věnovala mladému interpretovi velkou pozornost

a jeho hru popsala slovy: „fenomenální v technice hry, dokonale v hudební kreativité“. Bohužel, plánované společné evropské turné na rok 2007 na počest 80. Rostropovičových narozenin se nemohlo uskutečnit kvůli rychle se zhoršujícímu zdravotnímu stavu a následné smrti Rostropoviče.

Byl také vybrán k účasti na výjimečném projektu „New Generation Artist Scheme“ BBC Radio 3, který mu poskytl příležitost natočit v letech 2007 a 2008 řadu studiových nahrávek. Na debutové CD pro Sony BMG nahrál s klavíristou Martinem Helmchenem sonáty Brittena, Francka a Mendelssohna-Bartholdyho. Toto CD získalo ocenění „Echo Klassik“ udělované Německou fonografickou akademií.

Na konci roku 2012 mu byla udělena cena Hideo Saito Memorial Fund, jedna z nejprestižnějších japonských hudebních cen. V roce 2014 získal Gramophone Award - nahrávka roku v kategorii komorní hudba za CD se Schubertovým Smyčcovým kvintetem s Pavel Haas Quartetem.

Jeho mezinárodní koncertní program ho pravidelně zavádí do mnoha evropských zemí, do Asie a USA. Spolupracuje s takovými umělci, jakými jsou Gidon Kremer, Lisa Batiashvili, Tabea Zimmermann, Julia Fischer, Veronika Eberle, Ray Chen, Martin Helmchen, Nils Mönkemeyer nebo Viviane Hagner. Vystupuje s předními orchestry, jako je Bavarian Radio Symphony Orchestra, NHK Symphony Orchestra, Tokyo Symphony Orchestra, Baltimore Symphony Orchestra, Royal Philharmonic Orchestra, London Philharmonic Orchestra, Opera National de Paris, Academy of St.

Martin in the Fields a Zurich Chamber Orchestra. Mimo jiné hrál pod taktovkou takových slavných dirigentů jako Gerd Albrecht, John Axelrod, sir Andrew Davis, Christoph Eschenbach, Lawrence Foster, Michail a Vladimír Jurowski, sir Roger Norrington, Michael Sanderling, Mstislaw Rostropovich či Leonard Slatkin.

Je pravidelným hostem renomovaných hudebních festivalů, jako Cellofestival v Kronbergu, Schleswig-Holstein Musik Festival, Rheingau Musik Festival, Jerusalem Chamber Music Festival, Kissinger Sommer, BBC Proms, Verbier Festival, Luzern Festival, Hong Kong Arts Festival a Salzburg Easter Festival.

V sezóně 2015-2016 debutoval s Detroitským symfonickým orchestrem pod taktovkou Leonarda Slatkina, Krakovskou filharmónií a Konzerthaus Chamber Orchestra Berlin. Opětovně vystoupil s Weimar Staatskapelle, Litevským národním symfonickým orchestrem, Kobe Chamber Orchestra a dalšími. V sezóně 2014-2015 absolvoval veleúspěšný debut s Kolínským komorním orchestrem pod vedením Christopha Poppena a také s Národním symfonickým orchestrem Polského rozhlasu pod taktovkou Leonarda Slatkina na zahajovacím ceremoniálu Beethovenova festivalu ve Varšavě.

Hraje na nástroj značky Wolfgang Schnabl, na nějž předtím hrál Boris Pergamenschikow, a který mu poskytla Kronberg Academy, stejně jako na Stradivarius violoncello Feuermann (1730), které mu zapůjčil Nippon Music Foundation, předtím na něj hrál legendární violoncellista Emanuel Feuermann.

„Daniel Raiskin je zjevně citlivým hudebníkem, perfektně ovládajícím své řemeslo...“ (David Gutman, Gramophone, 2012)

Vyrůstal v rodině významného petrohradského muzikologa Daniela Raiskina. Navštěvoval konzervatoř v rodném městě a ve studiu pokračoval v Amsterdamu a Freiburgu. Nejprve se soustředil na hru housle a violu, k taktovce jej přivedlo až inspirativní setkání s významným pedagogem Lvem Savichem. Kromě toho také absolvoval mistrovské kurzy u významných dirigentů, jako je Mariss Jansons, Neeme Järvi, Milan Horvat, Woldemar Nelson nebo Jorma Panula. Je znám šíří svého repertoáru, který využívá v nápaditě koncipovaných programech.

Od letošní sezóny je hudebním ředitelem Symfonického orchestru ve Winnipegu a od sezóny 2017/18 je hlavním hostujícím dirigentem Bělehradské filharmonie a uměleckým poradcem Chamber Orchestra St. Michael Strings ve Finsku. Sezóna 2018/19 zahrnuje jeho vystoupení s Nizozemským symfonickým orchestrem a Orquesta Clásica Santa Cecilia nebo debut se St. Petersburg Philharmonic Symphony Orchestra. V uplynulé sezóně byl hlavním hostujícím dirigentem Orquesta Sinfónica de Tenerife, šéfdirigentem Staatsorchester Rheinische Philharmonie v Koblenzi (2005-2016) a stejnou funkci zastával i u Artur Rubinstein Philharmonic Orchestra v Łodzi (2008-2015).

Pravidelně hostuje u Athens State Orchestra, Estonian National Symphony Orchestra, Hong Kong Sinfonietta, Iceland Symphony Orchestra, Japan Century Symphony Orchestra, Mariinsky Orchestra, Moscow Philharmonic Orchestra, National Symphony

Orchestra Taiwan, NFM Wroclaw Philharmonic, Orchestre National de Belgique, Orchestre National de Lyon, Orquesta Clásica Santa Caecilia, Orquesta Sinfónica Nacional de México, Osaka Philharmonic Orchestra, RTV Slovenia Symphony Orchestra, San Antonio Symphony, Slovenská filharmonia Bratislava, State Academic Symphony of Russia „Svetlanov“, Stuttgarter Philharmoniker a Swedish Chamber Orchestra.

Mezi sólisty, s nimiž spolupracoval, patří Emanuel Axe, Nelson Freire, Martin Fröst, Alban Gerhardt, Vadim Gluzman, Natalia Gutman, Kari Kriikku, Lang Lang, Francois Leleux, Jan Lisiecki, Alexej Lubimov, Albrecht Mayer, Daniel Müller-Schott, Olli Mustonen, Steven Osborne, Julian Rachlin, Benjamin Schmid, Julian Steckel, Anna Vinnitskaya nebo Alexej Volodin.

Nedávno nahrál Mahlerovu Symfonii č. 3 a Šostakovičovu Symfonii č. 4 pro společnost AVI s velmi pozitivním kritickým ohlase. Jeho nahrávka violoncellových koncertů Korngolda, Blocha a Goldschmidta s Julianem Steckelem opět pro AVI získala v roce 2012 cenu Echo Klassik. Další nahrávací projekty zahrnují dvě symfonie Louise Glasse pro CPO, Lutostawského vokálně-instrumentální práce pro společnost Dux.

OSTRAVA!!!

Moravskoslezský
kraj

MINISTERSTVO
KULTURY

ova.net

ČESKÁ HOSPODÁŘSKÁ KOMORA
MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE

PERA+

Leos Janáček
Ostrava Airport

VÍTKOVICELSTEEL

dotovance.cz

PREMIUM QUALITY
MIKROSVÍN
Mikulov

deník

Ostrava
Český rozhlas
FM 107.3

program
prostor nad hranicemi

POSITIV
BUSINESS & Style

HUDEBNÍ
ROZHLEDY

ostravan.cz
internetové deník o kulturu a umění

HARMONIE

om
HUDEBNÍ REVUE

HYPER
CUBE

srdečně
vás zveme
na koncert

Camerata Janáček s Janou Bouškovou

4. 3. 2019, 19 hodin

Dům kultury města Ostravy

Boccherini, Rautavaara, Ravel,
Debussy, Martinů, Suk

Jana Boušková – harfa
Camerata Janáček
Pavel Doležal – umělecký vedoucí

Daniel
Raiskin
dirigent

21. 2. 2019, 19 hodin
Dům kultury města Ostravy